

*Dani
Kalmana Mesarića*

PRILOK

NEGOVA

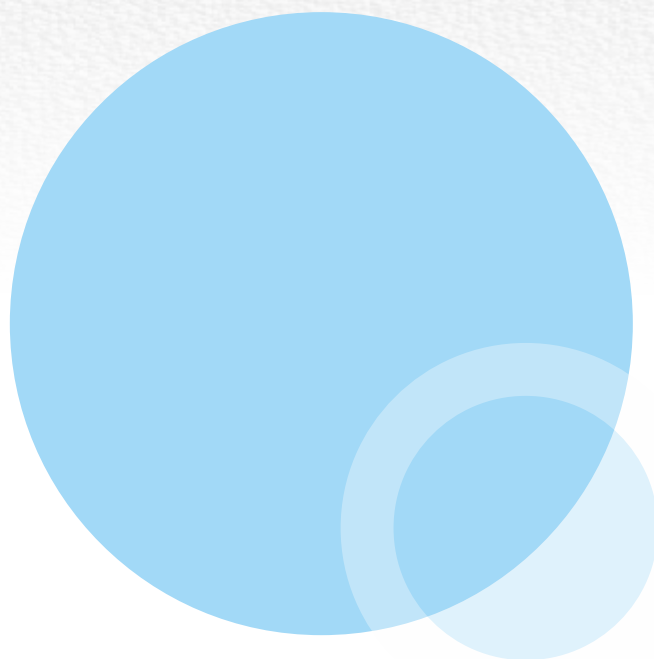
Zbirka radova učenika 4.-8. razreda
Osnovne škole Prelog
pristigli na natječaj pod nazivom *Stari običaji Preloga*
u sklopu manifestacije Dani Kalmana Mesarića 2021.

Zbirka tekstova *Stari običaji Preloga* rezultat je književnog natječaja koji je 2021. godine organiziran u sklopu održavanja manifestacije Dani Kalmana Mesarića. Nit vodilja bila je uključivanje djece u manifestaciju literarnim djelima kako bi se potaknula istraživačka i stvaralačka djelatnost kod djece.

Vođeni djelom Kalmana Mesarića *Dravom zlato plovi*, u kojem Mesarić opisuje stari međimurski zanat zlatarenja i odlazak mladih izvan granica Hrvatske zbog nedostatka posla, djeca su istraživala stare priločke običaje te su ih prenijela na papir. Na taj su način nastale pjesme i kratke priče skupljene u ovoj zbirci, a napisane su ili kajkavskim narječjem ili standardnim hrvatskim jezikom. U njima su spomenuti stari običaji poput: čehanja perja, snoboki, fašnika, svadbe, pospremanja kukuruza. Ono što daje posebnu draž tim tekstovima jest spominjanje djedova, baka i roditelja koji su svojoj djeci i unucima ispričali vlastite dogodovštine iz prošlosti, a koje su vezane uz stare običaje i na taj im način prenijeli dašak vlastitog djetinjstva i prošlosti koja, ovako zapisana, nikad neće nestati.

Na djeci svijet ostaje, zato treba poticati njihovu kreativnost i stvaralaštvo, a ovakve manifestacije i književni natječaji najbolji su dokaz da književnost živi i dalje. Opće je poznato da pisana riječ nikad ne umire, a ovom zbirkom ostaju trajno zapisani djelići nečije prošlosti makar napisani iz dječjeg pera.

Marija Oto Sačer

Voditeljica projekta: Mirjana Hržić

Lektorica: Marija Oto Sačer

Oblikovanje: Ivančica Srnec

Tisak: Tiskara Tamposit Nedelišće

Kategorija: PJESME

1. mesto:

Tena Mihoci, 4. a

PROŠČENJE NEGDA

2. mesto:

Marko Horvat, 4. a

POSPROVLJANJE KURUZE

3. mesto:

Ozana Radiković, 4. a

KURUZA

Marko Horvat, 4. a

POSPRAVLJANJE KURUZE

Japa i mama na klopi sedido
I kupa kuruze gledido.
Kuruzo v kožnjak posprajti treba,
a nikoga nega.

Deca so se po svetu rezišla.
Za penezima i kruhom dišla.
I tak so se japa i mama
Sami posla prijeli
i v svojem znoju hmivali.

Roko Novak, 4. b

LOVREĆE

Lovreće dohôja i moj deda se veseli.
Braća dohôjajo i pod slivom shôjajo.
Stori stolec f koto stoji,
japa nam jôko fali,
a na čavlju mamim fertuf visi.

Se je kak negda veselo
i s kuhnje deši,
ali belim glavama
ipak nekaj fali.

Marija Andročec, 4. a

ČEHANJE PERJA

Za vanjkuše i dunje napuniti
treba puno perja méti.
Ako očesh v zimi v toplom krevetu spáti
treba perje od živôlj na vreme spukati.

Za perje oprati
treba puno volje i vode dati.
Perje treba dobro posušiti
da bi na vreme spremno moglo biti.
Sako večer se čehalo,
a bormeš i popevalo.

Tako dok je gotovo bilo
jelo se i pilo.

Mi smo deca srečni bili
i kolače smo unda dobili.
Saka puca dok se ženila,
vanjkuše i dunju s perjem je dobila.

Tak su puce srečne bile
jer su domače perje dobile.

Drugo leto treba čekati
i pôk perje čehati.

Tena Mihoci, 4. a

PROŠČENJE NEGDA

Toga dneva jako se čakalo,
hižo se čistilo i z krpom namákalo.
Dnevima prije svetešja oprava se prôla,
a mamica je za bleči najlepšo haljinico
dôla.

Gazdarica je išla k jutarnji meši,
a domaj već cela hiža po pereco i
zdigačima dešì.
Gibanica ju za zamôtati domaj još čâka,
i ka se svoje sprevodi z vrata.

Japa i deca k bedni meši su išli,
tam se z rodbinom i pajdašima zišli.

Medenjaki i gverec bili su pre cirkvi fini,
a deci licitarska srca i konjeki.
Vrtelo se na drvénom ringišpiljo
i déci je te den jako lepo bilo.

Obèda je bilo treba finoga složiti
i vino za posle prehladiti,
ka bo rodbina mela kaj jesti i piti.

Deda je z bakom s konjima
i kočijom na prošćenje došel,
nigdor je ne s prozrim rokama k hiži
došel.
Vočke raznorazne dišale su jako,
donesel je žôto hruško ili črleno jabuko.

Za obed se rodbina sva pre hiži zíšla
i do večera se ne rezíšla.

A unda navečer na zobavo sô išli si
i veliki i mali.

Bil je to poseben den,
jer se smelo sé ono
kaj niti jen drugi den.

Roko Novak, 4. b

ČEHARA

Jesen se spustila a i zima došlepala,
čehara se približôvlje.
Zideju se Mara i Bara i još par njih,
jer posla treba naprajti
a i z jezikom puno toga obajti.
Franco i Iveka treba ožéniti
pak dobre vanjkuše treba preprajti.
Snoboki bôdo za koji den,
perje bô frcalo po pôto i plôto,
a bormeš bô i sosedovom kôto.

Ozana Radiković, 4. a

KURUZA

Leto nam je brzo prešlo
za kuruzno berbo vreme došlo.
Za ručno pobrati
treba se od sebe dati.

Lepi su to dani,
nâdjamo se i dobroj hrani.
Pobrâno kurûzo smo na kupe deli
pomogli smo i mi mali.

Navečer se trébilo,
a bormeš na kraju i popévalo.
I prsti su naši mali,
svoju pomoć dali.

Perušinje smo čuvali
kaj nêj cekere kupûvali.
Veseli smo mogli biti
i kuruzu v kuržnjok nositi.

Daj bog kaj bômo na svetu
pak bômo brôli i drugo leto.

Kategorija: PJESME

1. mjesto:

Tena Posavec, 6. c

OBIČAJI

2. mjesto

Filip Zvonarek, 5. c

STARI OBIČAJI PRELOGA

3. mjesto:

Antonela Mesarić, 6. b

NEGDA

Gabrijel Andročec, 6. c

KRAVICE NA PAŠI

Negda su kravice tak tenke bile,
ka bi se lefko koli dreva ovile.
Zato su se deca mala
pravom poslu dala.
Stareši su ih na pašu s kravama poslali
kaj budu navečer v lončeku mleko imali.
Kravice su tak srečne bile
i deci su bile jôko mile.
Sô travu su tak rado jele,
al' negda i tuđe kuruúze pojéle.
Deca su unda znôla i packe dobiti
kaj ih već nadu zâbila dobro paziti.
Kravice su dâ gòjt pobégle,
al' su unda i biča dosegle.
Hrana od pajdaši
jela se na senokôši.
Popevalo se, plesalo
i zaspati se na trôvi negda znalo.
Dok su stàreši mali bili,
dani su im bili tak jôko mili.
Si su unda vesèli bili
i nama sô se tajne z paše rado otkrili.

Filip Zvonarek, 5. c

STARI OBIČAJI PRELOGA

Svaki kraj svoje stare obiçaje ima,
tako i moj kraj sa svojima se štima.
Drvene maske za fašnik se nose,
lafre , pikaçi i ÷aplje vragolijama pridonose.
Bojanje raznih pisanica baš je fora,
taj obiçaj se njeguje kod svakoga stvora.
Na Veliku subotu vuzmenka se pali,
visinom uskrsne lomaçe svako se mjesto hvali.
Sveti Nikola na Mikloševo dijeli bombone,
prati ga krampus sa lanicima što zvone.
Navečer za Badnjak jelka se kiti,
Unošenje slame u kuću ne smije se zaboraviti.

Još jedan obiçaj Prelog ima
zove se potepanje i zabavan je svima.
Ujutro rano kad gazda izađe,
ne može se začuditi što se sve oko kuće nađe.
Njegov vrt i kuća puni su smeća,
wc-papira, kukuruzovine i sijena punih vreća.

Moj Prelog je mali, ali puno obiçaja ima,
Nemojmo ih zaboraviti i svatko treba da se s
njima štima.

Magdalena Grabant, 7. a

STARI OBIČAJI PRELOGA – PRILOČKI SVATI

Golobček i golobica pred oltar sô stali,
i jedno drugom svoje srce dali.
Golobček je došiel po golobico
v njezin vrt, gnêzdo.
Neje mogel môm do nje dojt,
jer so mu z cvetnjaka prvo
janoga povehnjenoga cveta štéli dâti.
Unda pak janoga mladoga,
šteri je još v pupu bil.
Ali golobček je čakal
da dojde on prôvi, rascvetali cvet,
njegova golobica.
Golobček je svojo golobico pod rôko
z cirkve vun dopeljal.
Svati sô si vesèli bili,
mlôdencima sô lepe dôre priredili.

Antonela Mesarić, 6. b

NEGDA

Negda je bilo selo Prilok,
A denes je grad Prelog.
Negda se na slami spalo,
A veša na Dravi pralo.

Hiže su bile z deski zabite
A na krovo slamom pokrite.
Svati su se v hiži iméli,
Ljudi su tancat štéli.

Kaj bi nekaj penezi meli,
Cekere i korpe su pleli.
Kravice na pašu vodili,
Sako nedelju k meši hòdili.

Sé posle su delali na rôke,
Nigdar se ne od muke žalili.
Nikaj su ne čuda meli,
Al su zato bili jako veseli.

Tena Posavec, 6. c

OBIČAJI

Još od malih dana
tambura mi je vrlo znana.
Na njen spomen
priča krene sama.
Mama i tata u seljačkoj su slozi plesali,
narodnu su baštinu oduvijek cijenili.
Dok je mama bajke pričala,
tatina sjećanja bolje su blistala.
U njima je potepanje uvijek glavna tema
jer u to vrijeme svađa nema.
Nered su prijatelji pravili
kako bi zaruke na sva zvona objavili.
Zaručnici se nisu vrijeđali
jer su u to vrijeme miraz dogovarali,
a ujutro su sve s ponosom počistili.
Uskrs se često spominje
jer se tada najveći blagoslov dobije.
Kuhana šunkica, hren, pereci
u crkvicu su se nosili,
a mladići su granje na vuzmenku vozili.
I zimi su ljudi domišljati bili,
kostime za maškare sami su šili.
Običaji su zlata vrijedni
i zato je važno o njima pričati!

Nika Čonkaš, 8. a

BOŽIĆNO VREME

Na Badnjak se postilo,
a drugi den gostilo.

Bor se je z šume zêl
kaj se na Božić lepi mêl.

Pod borom je bila slama
kaj se melo de spati dok je došla tama.

Vjutro su se rano stali
kaj su poklone čem prej odmotali.

Na Božić se ne smelo nikam ìti
trebalo je samo domaj bìti.

Kira Kečkeš, 8.a

KAK JE NEGAD BILO

Često se spominam s bakom o starim običajima Priloka.

Veli da je negda lepše bilo.

Ljudi nisu v nikvi sili bili

i već su se družili.

Dok su kuruzo v škednjo trëbili

veselo su popevali,

a dok pak su si mošta spili

još su veseleši bili.

Na čehari su navek bili selski trači.

Tu se odma znalo

ko kaj komu znači

i ne se skrivalo niti malo.

Snoboki su morali biti

ako je dečko štel puco zaprositi.

Japa je morak dozvoliti

ako je dečko puco štel oženiti.

Baki posebno falidu oni stari câjti

dok su se na proščenju do jutra znali

zabajti.

Bandisti su igrali,

a oni su plesali i popevali.

„Negda je lepše bilo

jer ljudi nisu meli nikvo silo.”

Tamara Balent, 8. a

POTEPANJE

Dok sneha dohâja k hiži,

potepanje se bliži.

Pajdaši se zideju,

po gruntu nahičeju perje i slamu,

i celi familiji naprâviju dramu.

Na drevi beciklin stari,

a lesa pre sosedi Bari.

More se tu i piti i jesti,

dok Ivek ♥ Maricu piše na cesti.

Puna je smetjâ bila baraka,

se vam to veli moja stara baka.

Ana Grubić, 6. c.

STARI OBIČAJI PRELOGA

Prelog je jedan maleni gradić,

Međimurja komadić.

Starih običaja Preloga je puno.

Rano ujutro već je bučno,

na polja već se ide,

na polja velike daljine.

Vruće, znoj teče,

za pićem su želje bile sve veće.

Uvečer kad ljudi kući dođu,

odmah za stol pođu.

A tamo kruh te čeka,

za trbuh eno ti lijeka.

Svaku nedjelju na misu

obući su se lijepo htjeli.

Asfalta nije bilo,

šljunak se pod nogama osjetio.

Tko je konja imao,

zaprežna je kola birao.

To su bile priče mojih

djedova i baka

čija ljubav je prema Prelogu jaka.

Kategorija: KRATKA PRIČA

1. mjesto:

Hana Horvat, 4. a

STARI OBIČAJI PRELOGA

2. mjesto:

Tessa Talia Pigac, 4. b

TREBLJOTVA

3. mjesto:

Lorena Ružić, 4. b

STARI OBIČAJI PRELOGA

Lea Berljak, 4. b

FAŠNJEK

Nagda je fašnjeke trajal tri dni. On je predstavljaj kraj zime i početak prtúletja. Si sô se te dneve dobro zabovljaj jer je v sredu bil post ili Pepelnica i počela je Korizma. Negda su ne bile posebne maske. Bločili su si kaj je što domaj mel. Žene većinom v muške, a muški sô si znali opravu napuniti s slamom. Fašnjeke je trajal v nedeljo, pondelek i tork. V nedeljo sô maškori hodali koli hiži i popevali. Pre saki hiži sô se pekli kraflini. V pondelek je navek bil ženski den. Žene su hodale po kvosa jedna k drugi. Nevečer je bila zobav z živom muzikom. Muškima je ulaz bil zabranjeni. V tork se pok pekla nova tura kraflini, a zobava je bila za celo mesto.

Ivana Ciglarić, 4. b

FAŠNJEK NEGDA V PRILOKU

U samom centru Preloga okupljaj su se maškori iz Preloga i okolnih sela. Prelog je imao svakojake običaje maskiranja (vjenčanja i sprovodi) te pojedinačne maškore (snjeguljice, razne nošnje, kuhari, kravari i drugi) koji su imali običaj ići u prošeciju ili povorku do Srednje škole i natrag do centra. Tamo se plesalo na drvenim podestima i birale su se najljepše maske, djelile se krafne i kuhano vino, crno i bijelo, a onda se spaljivao fašnik. Prije toga je, naravno, bio osuđen i kriv za sve od strane gradske vlasti. Nakon toga plesalo se i pjevalo do jutarnjih sati.

Tako se nastavilo i na fašenjski pondelek, ali tada su samo žene smjele doći na zabavu, naravno, zamaskirane. Snahe su morale ispeći krafne, a na glavi donijeti pune korpe. Zatim su se i one priključile fašenjskom ludilu. Igrala je limena glazba ili bandisti i one su morale posluživati ostale maškare. I tamo se isto birala najljepša maska koja je dobila nagradu. Slavilo se i u utorak do pola noći kada su svi morali poći kući. U srijedu je počela Korizma.

Tako je nekad bilo u Prelogu na fašnjeke.

VUZMENKA

Vuzmenka je običaj u Međimurju koji postoji mnogo godina. Taj običaj se obilježava dan prije Uskrsa, na Veliku subotu.

U kasnoj zimi ljudi obrezuju voćke i granje i voze ih na dogovoreno mjesto na kraju sela. Na tom se mjestu navečer zapali vatra i ljudi vole misliti da je njihova najveća. Pokraj vatre ljudi peku jeger, kobasice ili čak jaja. Nekad su ljudi vjerovali da će takva vatra otjerati zimu. Kršćani vjeruju da je to vrsta bdijenja tijekom kojeg se čeka Isusovo uskrsnuće. Htio bih jednom sudjelovati u tom običaju i nadam se da neće biti otkazan iduće godine.

STARI OBIČAJI PRELOGA

Tihe ulice bez bučnih automobila, miris snijega i božićnih kolača širi se Prelogom, ali najdraži od svih je miris kraljevskog kolača, klecinprota.

Susjede iz ulice tjednima sjećaju voće, iz skrivenih kutaka smočnice vadi se rakija koja se čuva za posebne prilike, a ova prilika je baš takva. Klecinprot mora biti savršen jer bez njega nema pravog priločkog Božića. Baka Marija Kavran uvijek je radila mnoštvo kremastih kolača, ali klecinprot je bio zvijezda blagdanskog stola.

Nakon polnoćke i cjelodnevnog posta, obitelj moje mame veselo je žurila baki koja je svoju obitelj i prijatelje dočekivala na ulici sa širokim osmijehom te stolom punim blagdanskih delicija. Mama kaže da se na stolu uvijek nalazio kuhani buncek, salata i klecinprot. Djeci nije bilo dopušteno pojesti puno klecinprota zbog alkohola, ali uvijek su željno iščekivali mali komadić koji je uvijek bio prvo na što su pomislili tih blagdanskih dana.

Njegov miris i danas mojoj mami izmami širok osmijeh na lice i vraća je u te lijepe dane djetinjstva, u beskrajne sate igre s drugom djecom i životinjama iz susjednih dvorišta, u neko drugo, ljepše i mirnije vrijeme kada su ljudi imali vremena jedni za druge i kada materijalno nije bilo važno.

I ja ću jednog dana s mamom peći klecinprot za moju djecu i zajedno ćemo stvarati nezaboravna sjećanja.

Roko Djuran, 4. a

BADNJA NOĆ

U mojoj obitelji običaj je da se svaki Badnjak okupimo oko božićnog drvca i štalice.

Kad na crkvi zazvoni Zdravo Marijo, tata ili djed, glava kuće, ide van posvetiti dvorište i sve prostorije u kući. Uzima slamu, pšenicu, zrna kukuruza te s njima ulazi u kuću s upaljenom svijećom, a u kući je mrak. Za to vrijeme mama, baka i djeca kleče pred štalicom i čekaju dolazak tate i djeda. Svjetli samo bor i posvećena svijeća.

Otac i djed pozdravljaju s: „Hvaljen Isus i Marija“, a obitelj odgovara. „Uvijeke hvaljen.“ Tada svi klečeći izmole Zdravo Marijo i zahvaljuju molitvom malom Isusu na svim darovima koje su primili tijekom godine. A mali Isus uvijek ostavi darove ispod bora.

Jana Horvat, 4. a

PRILOČKA PROŠČENJA

Prilok još od negda ima dvô proščenja, prvo je letno, a drugo jesensko.

V leti je Jakoplje taman dok su na polju mlade tikve, pak se navek reklo da se za prilocko proščenje peče gibanica s tikvama. A to je negda biv sram špot jer tikve su hrana za živôd. No denes je ne tak, sema nam je fina gibanica s tikvama i ne nas je srom jesti.

Jesensko proščenje zove se Kruničarsko proščenje jer je v desetom meseco dok se moli krunica. Baka mi je prepovedala da su na proščenju pred cirkvom tržili kostanje. Njoj su stareši potli meše kupili krunico ili čislo od kuhanih kostanji. To si je dela kôli vrôta, ali su joj rekli ka na mom počela jesti, ali je ona navek došla dimo samo s koncom koli vrata. Krivi su kostanji jer su bili tak slatki!

Moram se zmisлити kaj si i jô složim jano čislo dok bôdo zreli kostanji.

Eva Jurinec, 4. b

FTIČEKI SE ŽENIJU

Jeste li kad čuli izraz „Ftičeki se ženiju“? Mi u Međimurju tako zovemo Valentinovo - dan zaljubljenih. A ftičeki su slatko dizano tijesto u obliku ptičica koje se u Međimurju tradicionalno priprema baš za ovaj dan.

Baka mi je ispričala da su nekad u rano valentinovsko jutro majke djeci sakrile ftičke po dvorištu, koje bi djeca poslije tražila. Djeca su s nestrpljenjem dočekala jutro i pojurili bosonogi na dvorište. Budući da je nekad vladalo siromaštvo, djeca su se jako veselila slatkim ftičkima pa je to bila prava utrka među djecom. Kad bi se vratili unutra, roditelji bi ih dočekali s osmijehom. Smijali su se na račun djece jer su za nagradu dobili „crvene čizmice“ a to su zapravo hladne noge.

BOŽIĆ NEGDA

Razgovor s mojom bakom o Božiću kakav je nekad bio, započeo je ovako: „Negda je bilo lepše, nēga bilo tuljko sega.... (Svih tih mobitela, igrice, računala, tableta.) i „bili smo boljši!“ Zime su bile jako duge s puno snijega u kojem su djeca uživala. Baka veli da je snijeg znao toliko napadati, da bi radili tunele od kuće do kuće. U kućama bi se grijali na drva koja su pripremali cijelu godinu, zelje je bilo v lagvu, a zimnica u špajzu. Žene (što podrazumijeva djevojčice i majke) detaljno su čistile kuće prije Božića i pekle fine kolače. Na dan svete Lucije posijala se pšenica u male tanjuriće te su počele pripreme za Božić. Svi su išli „na spoved“ kako bi se čiste duše poklonili malom Isusu. Svi u kući bi na Badnjak rano ustali, a žene bi skuhale posni ručak (riba, grah, krumpir salata, tjestenina s orasima i makom). Kad bi zazvonilo Zdravo Marijo, u kuću bi se nosilo božićno drvce. Drvce se ukrašavalo jabukama i suhim kolačima kojima bi se djeca jako veselila. Na svaki ugao stola stavljala bi se repa i križ od zrnja pšenice i ječma koji bi značili plodnost u sljedećoj godini. Djed je nosio slamu u kuću koja se stavljala ispod stola i u njoj bi spavala djeca. Kad su okitili bor, pjevali bi božićne pjesme što je bila velika radost u kući, ponajviše najmlađima. Dječaci su išli bajat (poželjeti susjedu sretan Božić), a nakon večere odlazilo se na misu polnoćku gdje su dočekivali Božić, pjevali pjesme i slavili rođenje Isusa.

ŽENIDBA V MEĐIMURJU

Negda se dvoje mlodih zaljubilo. Ali trebalo je pitati japo, mamu i bližnje za odobrenje. Ljubav je negda ne bila tak bitna, kuljko interesi. Važna je bila dobra herbija.

Dok su se dogovorili, svati su krenuli mōm od jutra, od zojtreka. Prvo je rodbina išla po mlodenca pak po mlodenko (bio je i običaj lažna mladenka). Po selu su išli pešice, huškali i popevali, a svirali su bandisti.

Zbavili su građanski red pre matičaro, pak su se v cirkvi venčali. Krenuli so k mlodenki dimo na feštu do pol noći. Bilo je veselo, jeli su starinska jela, pili domoću žganico i vino. Meli su običaj „Baba gljive bere“ (to se pobiralo za sokačico). Mlodenka je plesala ples zelje – hitala je sitne peneze za srečo.

Za miraz su dobili koju zemljico i telico. Mlodenka se oprostila od roditelja i otišla k mladencu.

I kaj reči: očeš – nečeš, moraš se ženiti i z možom po Međimurju hoditi.

TREBLJOTVA

Negda so ljudi na roke kuruzu brali i z rokama na kola nametali. S kravom su dimo dopeljali, a kuruzu na guvni zmetali. Dok je kup bil već veljki, vulične pajdoše su pozvali, i veljke i male i store i mlode.

Mali su bili na vrhu kupa, a stôri sa strone. Kuruzu su nametali na jenu stronu, a perušinje na drugo. Perušinja je bil veljki kup v kojem su se posle deca igrala. Dok je poslu došev kraj, stareši su se krepili z vinčekom i kolbosima, a mali su zdigane koloče gvantali.

Deca so slagala lutke od perušinja i v perušinju se skrivala ka im je i v lôsima bila kuruz. Stareši su si zapopevali ka se znalo da je trebljotva za nami.

STARI OBIČAJI PRELOGA

Kad su moji roditelji, djed i baka bili mali, održavali su se brojni obiĉaji.

Baka mi je priĉala da je ona u svojoj mladosti morala voditi krave i svinje na pašu. To im je kao djeci bilo jako zanimljivo jer su se za to vrijeme igrali na pašnjacima. Ponekad su se tako zaigrali da su im krave pobjegle u kukuruz i vratili su se doma bez krava.

Baka mi je priĉala o još mnogim obiĉajima. Kad se pobrao kukuruz, svi su ga zajedno ruĉno trebili. Źene su se okupile kad su rezale zelje. Prvo su ga rezale u velike lagve, a onda su ga djeca gazila.

Baka mi je priĉala da se nekad ĉehalo perje kojim su se punili popluni i jastuci, a onda se davali mladoj koja se udavala.

Kad se moja baka udavala, svadba je trajala tri dana. Kod kuće su se pekli kolaĉi tjedan dana prije. A isto tako, sve se kuhalo doma. Svadbe su se održavale u vatrogasnim domovima ili doma. Poslije vjenĉanja u crkvi, mlada je imala zabavu sa svojim svatovima, a mladenec je išao k mladoj.

Moja mama se sjeća da su se kao djeca voljeli igrati kod bake i djeda na parmi. Parma je velika štala s puno sijena. Tu smo se okupili i igrali skrivaĉe u sijenu. Mama je gledala baku kako je šopala guske kukuruzom. Baka je sjedila, držala gusku, otvorila joj kljun i šopala je kukuruzom.

Za BoŹić, Uskrs i druge veće blagdane, moja prabaka je obavezno pekla kukuruzni kruh. Pradjed joj je „presejal“ brašno koje je stavila u veliko drveno korito, zalila vrućom vodom i miješala velikom drvenom kuhaĉom. Zidana krušna peĉ bila je u kuhinji i tako je prabaka znala ispeći 20 komada kruha. Taj dan je cijela kuća mirisala i tog mirisa se mama i danas sjeća.

Još se jednog obiĉaja moja mama sjeća. Na Badnjak se okupila cijela obitelj. Djed je otišao po slamu koju je donio u velikoj plahti i pozvonio zvoncem. Svi su kleknuli i zajedno molili. Kad su izmolili, djed je slamu razbacao po cijeloj sobi, a djeca su uživala. Taj obiĉaj održavamo i danas s malo slamice. Važno je da se skupimo i druŹimo.

Mislim da je djeci nekad bilo jako lijepo i zabavno.

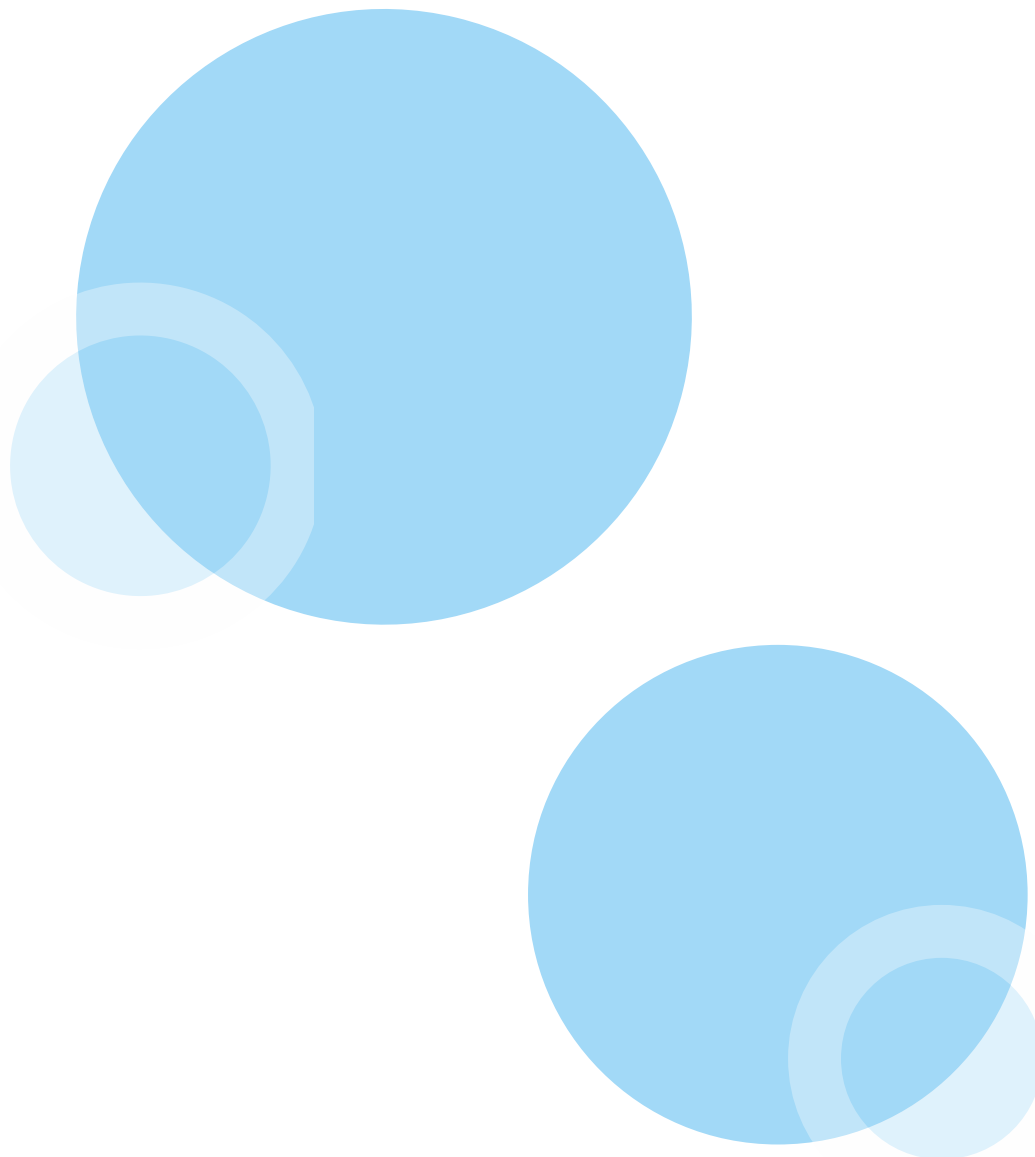
STARI OBIČAJI PRELOGA

Na sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, između rijeka Mure i Drave nalazi se Međimurje. To je kraj bogate tradicije, povijesne baštine, posebnih prirodnih ljepota, uvijek ljubaznih, vrijednih i nasmijanih ljudi.

U mom kraju postoje običaji koji su se nekada obilježavali, a prenose se s koljena na koljeno.

Jedan tradicionalni običaj koji nije zaboravljen, meni je najdraži a obilježava se i danas, svakako je fašnjek. Fašnjek je svečano razdoblje prije Korizme u kojem se priređuje povorka maškara i ples pod maskama. Fašnik simboliziraju maske, kostimi, krafne, pjesma, ulične povorke, ples i veselje. Meni najdraži događaj je kada se svi ukućani okupe i počnu planirati izradu maske. Posebno se veselim kada je maska završena, kad je obučem i izađem u povorku jer nitko ne zna tko se krije iza te maske.

Bez obzira na godine koje su iza nas, drago mi je što je ova tradicija očuvana i što će se održavati još mnogo, mnogo godina.

Kategorija: KRATKA PRIČA

1. mjesto:

Antonia Martinković, 8.b

KAK SE ČOVEK ZNAL NADELATI

2. mjesto:

Franka Murković, 6. a

STRAH OD LUCIJE

3. mjesto:

Luka Varga, 5. c

ČEHARA

Laura Hajdarović, 6. b

STARI OBIČAJI PRELOGA

Narodni običaji u Prelogu, kao i u ostatku Hrvatske, vezani su uz promjene u prirodi kroz godišnja doba te uz razne religijske svetkovine. Jedan od prvih takvih događaja u godini vezan je uz tjeranje zime. Zima je bila duga, mračna i hladna i zato ju je trebalo što prije otjerati. Ljudi su kasnije osmislili običaj u kojem se pjevalo, plesalo, sviralo te maskiralo. Tako nastaje fašnik. U prošlosti se živjelo puno siromašnije i prehrana je sadržavala više voća i povrća, dok se meso čuvalo za nedjelju, blagdane i druge važne prigode. Budući da nije bilo hladnjaka u kojem bi se meso čuvalo, trebalo je iz njega izvući što više tekućine. Zato se meso prvo dobro posolilo, dimilo te stavljalo u mast. Mast se obično čuvala u posebnim posudama koje se zovu tiblice. Zato i danas imamo poseban i ukusan specijalitet meso s tiblice. Posebno lijepi komadi dimljene šunke prije Uskrsa nose se na blagoslov.

Mnoge međimurske narodne pjesme sačuvane su tako što su se prenosile s koljena na koljeno. Prilikom velikih poljoprivrednih poslova, poput berbe kukuruza ili vinograda, okupljali su se susjedi i rodbina. Kako bi im posao bio lakši, zajedno su pjevali pjesme.

Luka Varga, 5. c

ČEHARA

U hladne zimske večeri okupljale su se žene i mlade cure. Čupale su mekani dio s perje od gusaka, kokoši i pura. Dok su to radile, pjevale su pjesme i zbijale šale. Svaku večer okupljale bi se kod jedne domaćice. Nakon obavljenog posla, domaćica bi ih počastila dizanim kolačima i domaćim vinom ili domaćim likerima.

Dečki su to pratili pod prozorima i kad bi završile posao, i oni bi im se pridružili. Nakon toga zajedno su se zabavljali i plesali. Na tim okupljanjima rodile se su i prve ljubavi koje su poslije završavale brakom.

Čehano perje domaćica je stavljala u jastučnice i u dunje (današnje pokrivače). Zimi su dunje pune perja lijepo grijale, a na mekanim jastucima snivali su se slatki snovi.

KAK SE ČOVEK ZNAL NADELATI

Dok sam bila još malo dete, saki den sam išla k baki i drôgomo mi, ve nažalost, pokojnomo dedijo, kaj so me pazili. Dosti toga sô oni meni povedali o tomu kak se i kaj negda delalo. Pak si ve nekaj mislim, zakaj si jano pričô nej tak lepo na peperek dela i nekam posprajla.

Zmislím se da sô mi jampot o žetvi prepovedali. Ûnda ga ne bilo traktori i mašinerije. Se kaj se delalo, delalo se z kravòmi, kolima i rokôj. V jutro rano, dok so pevci još ne zakokurikali, a sonce se išče ne do kra zbudilo, japica sô već po vuni hodili. Saki den je tak bilo, ali dok se žet išlo, sô bormeš z voljom se v jutro stajali. Morali sô krave nahrôniti i zaprêči, a na kola kose, srpe, drvene zubače i rasuhe nametati. Dok so to zbavili, išli sô z težokima, predi nek se na polje išlo, zojtrekovat. Tu sô se malo okrepili, a ùnda pak na „Križne leše“ krenoli. Jedino so mamica domaj stali kaj sô bèda za polne kuhali. Oni sô se vred z japicom kaj sô storška v cecker deli i težokima za na polje dôli. Tak se to delalo! A ùnda dok sô na zemljo došli ke sô išli, sô se mom hàpili dela. Doli se z kola zelo se kaj trebalo zeti i krave se raspregle. I ùnda, potli toga, bilo je ovak: prvi je išel kosec z kosom, za njim nabirólja ko je z srpom snope slogala. Zodnji, tretji težok, je pojasa od pšenice slagal i ž njim snopa vezal. Ûnda pak, dok sô fčínili to kaj se konilo, još sô sam snope na kola nametali i pomali z sem dimo krenoli. Toga posla sô tjeden dni delali i pomali guhno punili. Ve je još sam na krajo trebalo mlatilko dogovoriti i stvôr je rešena. Z mlatilkom se odvojalo zrnje od slame. Jan težok je na snopima pojase vezal, drugi pak ih v trubelj nametal, a tretji vreče, v ke je z druge stroni mlatilke zrnje curelo, vezal. Tu sô i deca rada z vulice hodila jer im se lepo bilo v plevama igrati. Pleve sô spot mašine cùrele, a deca sô se v njih hitala i z zobačama jih pobirala. I ùnda, dok je posel bil do kra gotov, ùnda je bilo veselje!

Feštalo se, največ jelo i pilo jer se žetva zgotovila. A tek još ak je zemlja rodna bila, sam bom rekla: VE-SE-LJE! Vište, teško se negda i tu v Priloko do kruha došlo. Delali sô ljudi puno, ne mòči reči! Ali sô bormeš naveke nasmejoni bili i v semo, i v onomo najgoršemo, nekaj lepoga našli♥

STARI OBIČAJI PRELOGA

Lijepi naš kraj ima mnogo starinskih običaja. Naši djedovi i bake pričaju nam da su to nekad bila lijepa vremena. Ljudi su mnogo radili i bili skromni, ali sretniji i zadovoljniji nego danas.

Neki od starih običaja su vezani uz svadbe, unošenje slame na Badnjak, kolinja, pranje flaki, paljenje vuzmenke, blagoslov jela. Svadbe su trajale po tri dana i slavlje se priređivalo kod kuće. Ispraznile su se jedna ili dvije sobe i tu su bili gosti. Jela se domaća hrana. Hrana se pripremala par dana prije. Najčešće su se svadbe priređivale zimi jer ljudi nisu imali frižidere, a hrana se nije kvarila zbog hladnoće. Kad nije bilo strojeva za pranje rublja, ljudi nisu hodali prljavi svijetom. Vrijedne žene uzimale su rublje te ga nosile do rijeke na pranje. Za pranje su koristile korito i rifljaču (pomagalo za ručno pranje) i sapun u kamenu. Na Veliku subotu nosila se hrana u crkvu na posvećenje. U košarici su žene nosile perez, jaja, luk, domaću šunku, hren. Na uskršno jutro posvećena hrana se jela, a zatim se odlazilo na misu.

Nisu svi običaji zamrli, neki od njih zadržali su se i do danas.

STRAH OD LUCIJE

Bio je mrak, večer uoči Svete Lucije. Išla sam kući od bake, očito malo prekasno. Ali bilo je jako zabavno i vrijeme je preletjelo. Govorila sam si da su sve te strašne priče koje sam čula, u stvari smiješne i izmišljene da plaše malu djecu. Ja se ničega ne bojim. No dobro, možda malo, ali brza sam ja i uskoro sam kod kuće.

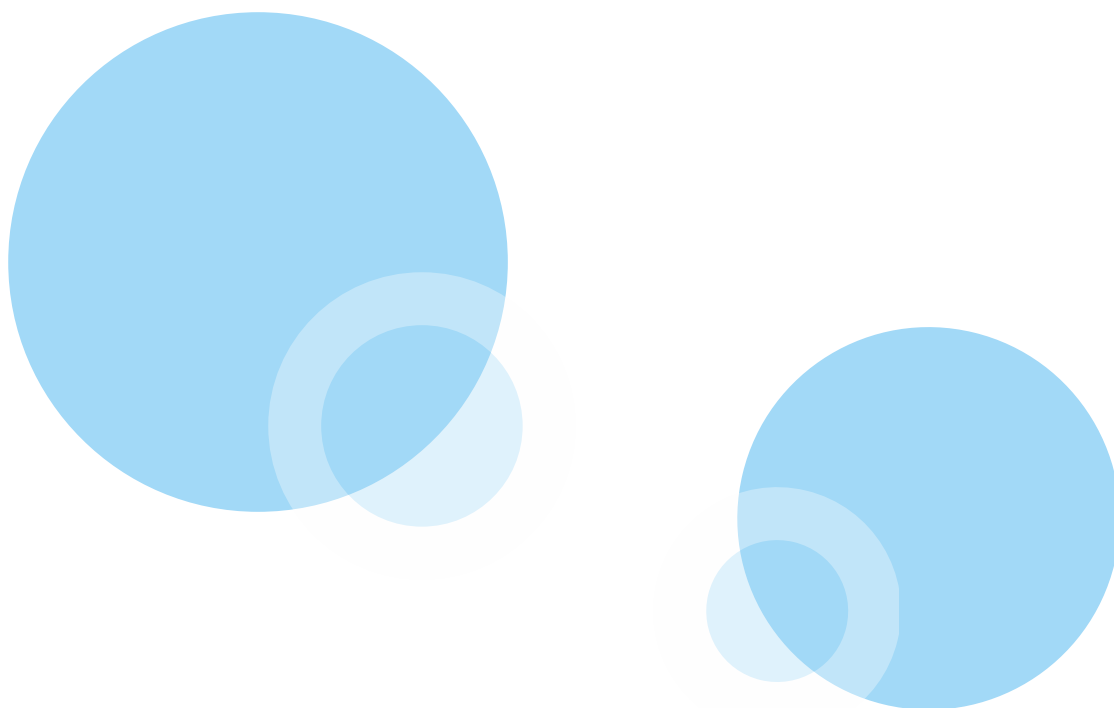
Još prošle godine baka mi je ispričala lijepu priču kako je sveta Lucija bila dobra i zato je zaštitnica slijepih, ratara, lađara, staklara, krojača, tkalaca, pisara, vratara i kovača. A sad mi je po glavi samo letjela priča kako su joj odrubili glavu i izvadili oči.

Počeo mi se priviđati i onaj lik umotan u bijelu plahtu koji nosi tanjur s očima i nožem. Srce mi je ludo kucalo. Vrištim iznutra: iskopat će mi oči, iskopat će mi oči! Stanem, izbrojim do pet i pogledam još jednom. Samo obični dostavljač u bijeloj jakni stoji s kutijom pizze pred nekom ogradom. Uh, koje olakšanje.

Pokušavam natjerati mozak neka misli kako se za blagdan Svete Lucije sije pšenica, kako mora biti lijepa i zelena do Božića da bi takva bila cijela druga godina. Razmišljam imam li crvenu traku kojom ću je zavezati. Baka veli da se onda ništa loše neće dogoditi ni meni ni obitelji. Ali večeras je sve protiv mene. Odjednom prema meni ide neka lebdeća glava. Sve joj je užareno, i oči i usta i nos. Drugi put u par minuta skoro sam umrla od straha. Bila je to samo izdubljena tikva u kojoj je gorjela svijeća. Neki ljudi stvarno imaju užasan smisao za humor. Ovo se možda radilo u vrijeme moje prabake, ali danas sigurno ne.

Kad sam stigla kući, roditelji su se smijali mojim „dogodovštinama“. Nisu mogli vjerovati kako me lako prestrašiti. Mama me pokušala utješiti i rekla: „Zamisli da si živjela u bakino doba i kao cura koja nije udana večeras moraš uzeti 13 papirića. Na 12 papirića moraš upisati ime nekog mladića, a jedan ostaviti prazan. Svakog dana po jedan neotvoreni papirić baciš u vatru. Onaj čije ime zadnje ostane, bit će ti muž. A ako je papirić prazan, nećeš se udati.“ Ja ne znam kako me je nešto ovakvo moglo utješiti.

Ono što znam je da mi je horor priča dosta za jedno duže vrijeme.

STARI OBIČAJI PRELOGA

Prelog, mali stari grad. Od samih njegovih početaka ima običaje koje i danas prakticiramo, ali ipak ima i onih koji polako padaju u zaborav.

Kao i u svemu, treba početi od početka, vrlo ranog početka, kada mladi Preložani još nisu bili začeti. Vjerovalo se ako bi muškarac nosio šešir tijekom spavanja, dijete bi bilo muško, a kada bi žena nosila rupčić tijekom spavanja, dijete bi bilo žensko. Bili su uvjerenja da trudna žena nije smjela gledati životinje predugo jer bi joj dijete onda imalo osobine tih životinja, no kada bi gledala u sat, dijete bi bilo sretno. Kada bi djeca bila malo starija, nakon „ponoćke“ bi spavali na slami te bi ih to jutro u slami dočekali bomboni, orasi i saloni. Malo kasnije tijekom godine, kao i danas, išli bi na fašničku povorku te nakon nje i suđenja, spaljivali bi maskiranog Fašnika. To je bio njihov način rješavanja svih grijeha prije korizme. U to bi vrijeme mladim Preložanima roditelji dogovarali brakove, a mladi Preložani bi „z gledali“ (upoznavali) svoje supružnike kojima bi se kasnije vjenčavali. Tada su njihova vjenčanja bili skromnija i jednostavnija, hranu bi pripremali kod kuće, a slavlje bi najčešće bilo u mladenkinjoj kući.

Godinama kasnije, mladi Preložani bi ostarili, a onda i umrli, no ne bez običaja. Pokojnike bi lijepo sređivali, muškarce bi obukli u odijela te im stavili rupčić, žene bi obukli u nošnje i spleli joj pletenice u koje su vezali „pantlek“. I tako bi završio jednostavan, ali lijep život nekad mladih Preložana.

STARI OBIČAJI PRELOGA

Prelog ima mnogo običaja i svaki je poseban, no osobe s kojima sam pričala, najviše izdvajaju folklor i folklorne susrete s kojima dolaze i druženja.

Tijekom razgovora, te su osobe govorile potpuno smireno i polako, tiho kao povjetarac u noći. Sjećali su se ugodnih razgovora, a posebno zapamćeni ostali su razgovori s tamburašima, glavnim zabavljačima. Svi su se oni okupljali u KUD-u Seljačka sloga koju čine tri skupine: djeca, odrasli i tamburaši. U skupinu djece pripadaju dječaci i djevojčice u dobi do 15 godina. Tada su još jako mladi. Baš kao nezrele voćke. Još trebaju mnogo vode i svjetlosti da bi izrasli u lijepu, mladu voćku. Kada odrastu, odlaze u skupinu odraslih. Tamo ostanu najčešće do starosti. Tada postaju podrška za onim nezrelim i već zrelim voćkama. A tamburaši, oni su stabljika koja drži voćke da ne padnu. I tako KUD Seljačka sloga Prelog djeluje već od 1927. godine. Čuvaju tradiciju, običaje, plesove i pjesme koje zbog njih ostaju zapamćene. Sudjeluju na raznim folklornim susretima i nastupima diljem Hrvatske na kojima prenose običaje grada Preloga. Važna je tu i narodna nošnja koja se razlikuje od nošnji drugih krajeva.

Osobe s kojima sam razgovarala rado se sjećaju svih nastupa, susreta, a najviše druženja. Svoju tradiciju prenose s koljena na koljena i baš to ističu kao najvažnije blago.

KUMINI SVATI

„V jutro dok smo se stali, prvo sô živôd je znahrôniti trebalo!" počela je moja baka jednog ranog jesenskog jutra dok smo doručkovale. Sjećam se kako mi je od ranog djetinjstva znala govoriti o vlastitoj mladosti.

„Dok smo bili gotovi z živôdi, se išlo zâjtrekovati. Bila sam morti sedemnôjst let stara, nesam hodala v školo, ali to ne znači da sam mela puno časa. Morala sam krave prepavite za kuruzo brati. To se bralo celi den, samo z jenom pauzom za obed. Mamica i japica sô ostali domaj kuhati. Njihovi recepti se pamtijo. Obed je navek bil najbolši dok se raspravljalo o svatima sosede. Normalno da je to bila glavna tema če se kuma ženila za onoga kè je ùnda mel najveć penez v Priloko. Nesmo bili sigurne da li je to bil dogovoren brak ili sô si oni stvarno bili tak rada. Nekaj je tu bilo čudno, samo smo ne znali kaj. „A kaj se vi žene tak močite s tem, jo vas lepo pitam? Vas niko ništ ne sili, tak da čkomite samo", rekel je japa kojega sô ne zanimali sosedovi problemi. Nápoljo smo samo čuli kola koja su krave vlekale. Kulko god da smo se zmočili, bilo je vredno sega tega druženja, prepovedanja i popevanja uz ružđenje kuruze. Bilo ga nas bôr osem sako večer. Nastavil se razgovor o kuminim svatima. Kuma je svašta znola delati z dečkima, kak i ne bi. Bila je ona jena od teh kaj so znôle po krčmama plesati. Rekel je njen japica da si je tak i zaručnika našla. Celo familijo je bilo srôm kakva je, ali ji pomoči nega. Već joj je i red bil v zamož iti, z dvajsti dve već je i vnuk trebal biti pre hiže. Bila je trda kmica dok sô si išli dimo. Večerjali smo i morali smo iti spot jer zutra den bo isto pre sosedo."

Priča me toliko oduševila da sam od tada često zapitkivala baku o njezinoj mladosti i kako je svijet funkcionirao bez tehnike i strojeva. Danas sve uzimamo zdravo za gotovo i ne shvaćamo koliko vremena provodimo pred ekranom i veliki broj nas ne provodi vrijeme s obitelji. Slušajući baku, shvatila sam da se u ona vremena puno više vremena provodilo s obitelji i više su se cijenili poznanici i susjedi. Mislim da bi se ponekad mogli osvrnuti na prošlost i cijeniti ju više.

STARI OBIČAJI PRELOGA

Negda v Prelogu sve se delalo ručno. Se kaj denes delajo strojevi, sê se to delalo ručno.

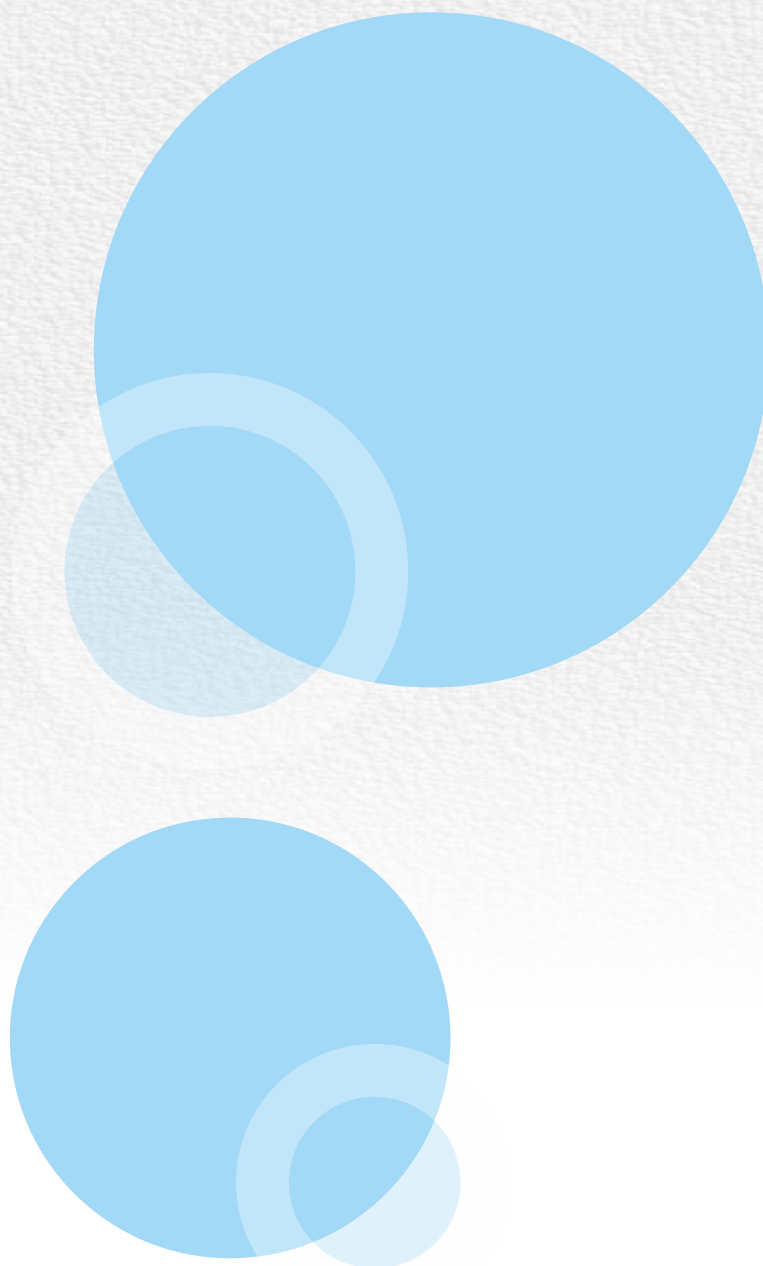
Negda sô se mamica i japica budili v rano zoro dok je pevec kukurikal kaj bi išli hroniti živino i kaj bi krave podojili za toplo mleko vjutro za zôjtrek. Dok bi muški hronili i dojli krave vuni, žene bi nutri pekle domôćeg kruha kaj bi i to jeli.

Dok bi se najeli, išli bi na polje delati. Zeli bi krave i kola i peljali se bôr jano vuro do polja delat. Negda ga ne bilo traktori, pak so mesto traktora to se delale krave, konji, biki... Dok bi brôli oni npr. kuruzo ili pšenicu, kuruzo bi pobirali ručno, ručno trebili i ùnda pak jô posprovljali v kuržnjok. Većinom su dečki išli napolje toga posla delat, a dok sô za to vreme puće domaj čistile, kuhale, prole veša. Negda ga ne bilo vešmašine kaj bi sega veša oprôla pak sô puće z rokama to delale. I dok bi se dečki vrnoli, na stolu bi ih čekal fini obed kaj sô one preprovile.

Dok pak so se težoki najeli, išli sô posprovljat kaj so pobrali na polju, a puće pak sô posle pomele prikolicu kaj bi jo dečki mogli posproviti.

Učenci Osnovne škole Prelog koji su sudjelovali
na literarnom natječaju *Stari običaji Preloga*
u sklopu manifestacije *Dani Kalmana Mesarića 2021.*:

Marija Andročec, 4. a
Lovro Bermanec, 4. a
Roko Djuran, 4. a
Hana Horvat, 4. a
Jana Horvat, 4. a
Marko Horvat, 4. a
Tena Mihoci, 4. a
Ozana Radiković, 4. a
Lea Berljak, 4. b
Ivana Ciglarić, 4. b
Eva Jurinec, 4. b
Noa Jurinec, 4. b
Marija Naranda, 4. b
Roko Novak, 4. b
Tessa Talia Pigac, 4. b
Lorena Ružić, 4. b
Elena Višnić, 4. b
Luka Varga, 5. c
Filip Zvonarek, 5. c
Franka Murković, 6. a
Laura Hajdarović, 6. b
Antonela Mesarić, 6. b
Gabrijel Andročec, 6. c
Ana Grubić, 6. c
Tena Posavec, 6. c
Magdalena Grabant, 7. a
Elena Mikec, 7. a
Tamara Balent, 8. a
Nika Čonkaš, 8. a
Kira Kečkeš, 8. a
Iva Malek, 8. b
Antonia Martinković, 8. b
Melani Šestan, 8. b
Patricija Percl, 8. c
Viktorija Turek, 8. c

Mentorice:

Kristina Maltarić
Marija Požgaj
Ivana Samardžija Bermanec
Ana Škvorc
Snježana Zebec

*Dani
Kalmana Mesarića*

Prelog, 17. - 24. 9. 2021.